

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 12.

Fylke: V. S.

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Nes.

Emne: Gamal eng kultúr.

Bygdelag:

Oppskr. av: Knut Francstøl

Gard: Francstøl

(adresse): Flakke p. 9

G.nr. 76 Br.nr. 2.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

72 år.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Etter det eg minnest avg. nabnet på det me kallar høifjæ som samnabn, så var det stulle mellom dei ymse slag høi, som fjelth nabn etter "Kvabekke" der blei det kalla "Det godi" eller volle høi, og så rüste høi. Men orda eng, og utslatter, var, og er iboek også idag.

Det var kalla rüste høi, uten det bli sleie blavet sleie og tivar, eller det var sleie på myrer og stette fakkur, det blei sleie både med langar og stuttarv etter som bestøffen hida var der ein stog. Det var også meinst heime jardt og skrapolatt, denne skrapolatt var helst det same som utslatte og kunne vera kringum heime jare og langar rett også.

Eg har også høirt nabn som dykkeng, det er da eng som er hebda.

Egns eng, er då den eng som elje er hebda, nemust det me no kallar naturleging og blir ikkje hebda.

pkt. 4. Myr og vassjukt eng-østuing.

Etter det eg hev sett, so var det
også kleint brovut mid gjøsting av eng
det var langt millom grobteue
og eitau plan, og sars grøanne;
Har også sett skivsette grøster,
også dei ligg oppi jordstærpen;
noye små og store. Min om
Kjaraundre, stæmmestad kan det
synes som det har vore for å bli av
mid roget skive. for vunnit lod
som regel i ei slite grøst
østuing av eng vit eg ikkje av
hev vore brukt her i eldre tid.

Gjøsting

5. Når vi skal tala ein gjøsting av eng,
so kjem vi inn på eit Kapitel, som
blir vanskellig; for det var av vinters
gjøsting der bruktes både til eng og
åker, og den (gjøsting) var så liten.
Vi brukar eller brukte her i bygden
eit ord tōtje som lye slik: "Den
som adde mjøge - dreide mjøge"
det er det gamle Vitlauds merke.
Eng og åker blei gjødsla mid vinter-
gjøsting, det har vore brukt her så
langt tilbake som eg har høvert jib.
Til eng gjøsting var brukt den minste
parten, akren måtte ha det meste -
og det kunne heller itjefe bli mjøgte.
Når kulturet fekk skral kost, lite eng-
hø, det måtte gjirne husen og mjøltetene
ha, resten av bestammen fekk da røk og rask.

(part 1-5)

at bli de ut fult vilk-faring -
 og gjetter bli de etter, nger om hore
 venter som betakk vider. Gjettinge
 for sig bli som niofags medisin -
 og hender de latta om, at der sine
 latten kunn nger de an andre.
 Etter det og fader, so var det nger
 ein stympet, for myke og det
 de vakte for hore sig som der gatte,
 nur at var bli. dave latten malle
 hite brette for skinn, der var brette
 gatte. Og her hant naimd rene
 her, at var det som bli stoff i
 rina- skinn -

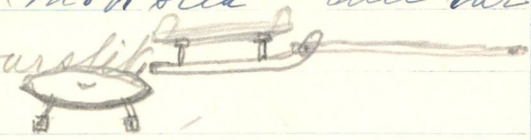

6. Dille naimd - Reimher - en brett
 her, en dte sig som bli gatt og,
 og naimd (gott her, bli brett -
 om gatt sig. mott-rickher.
 hant det. Enger der. Nott her ut
 7. Dit gner for skinn her de brette
 a ha gatt dngin, at der hant
 lag det sig, at sig ha dngin velt
 gatte lant muller, og sig her
 og det om gader, som velle
 sig det sig nger,

8. Der nger som bli gatte, bli gatte
 en raver. Den brette det gner
 a for ut der gatt ein velle ha
 jo skinn en vider.

9. Der sig makt for det gatt sig
 at sig for fader - her dngin batten
 jo sig sig i velle og r. b. l
 Dit en gte alimint og a ha skinn
 sig det sig nger,

4

farst. av pl. 8. -

Til detta brúki brúklis ein slea, som
kalltes Mogslel - Mók slea - den var
slík laga. Sidur var slík
bat. einnug slík

Alt var av bra. langdun var ca 5. fot.
breddun mellem smienu 2.5 fot;

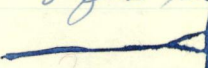
Í smienu var burt húttur far 4 bra
bein som bar over hannun, þa
þo og þo bein var nefndat et krúmt
kvarka, innlag vel 3 fot, breitt.
Þrefotun var velu þom hóg. Þá desse
þvo þvöku lag dá et dekk av bard,
í þvar endi var dá et endi þre ilt
stykki, þá lag slík. med ei vidji
í endun som hánd tok, þet á löfþu
og smi sleau med.

Þeðstapir þet á þesse gjöðell med var
av bra, et þer som min far farstet þe sag
ei þregreip slík út.

alt var av þre þindan skúll var eit
seinare fet þi þam spissar þá þeppan;
men dá sa far þi þappraug, þi som
bar þetta, far á þoma fyrst þe flöru
á þá fast í þu greipa som þaðe þam odla.

Eg þauk þi minast þregreip; men þinne
þaga þam greip, smidde av þygðe smienu
brúklis þverall þet fyrst og minnes-
þi sig slík út þet var þerre ein
flad þange þet á fast þet skafst med
spitar, og ein ring over þangun om mæru
endun av skafst. Þesse var þrúkl þer þet
slúttun av 1890 ilt þá om þring. /

Gjæmaal engkultuur. blad C.

Ånn kærleis die gamle, ja ogsaa no
 bildags fins flere - gjødsle Kornåker.
 Fjærol far die med hærveriva die
 er eit skaff - skett og rett ea
 5 fot langt med enen er kløypt -
 hove settes inn på die do
 under, hove er ea 20 tom langt med
 ea 8 stk. 4 tom lange fine binder.

Når åkren var pløygd eller spadd
 og smidd med spoa, så var det å
 fara med hærveriva å slitta åkren.
 så var den ferdig til å så, når den
 var gjørdt, var det å hærva igjen,
 til det mest av frøet var skjult,
 men bar ein på gjødsel, frø miltunge
 eller gjødsel kjeller, og spreidde den på
 beste måte, først med greip, og der på
 med breidde riva til det var fint
 smitt dra; men gjødselen lag oppå
 for regn, var og vind, som eg sa, det
 er flere her omkring, som gjødsler så
 enen. Ein mann på min alder
 fortalte mig nylig: Kom heim fra Amerika,
 på ein åker - ves itje kor stor - hadde
 far hans sat 4 tdr. hærve. han fekk om
 høsten 12 tdr. Neste år sa sønnen
 nå stta me så 2 tdr. på ligen og gjødsle
 beten. de bli gjørdt - og av ligen blei
 14 tdr. det år. sønnen pløygd og støyfke
 meg mellom 2-3 mål (d.e) sådde 1/2 tdr.
 gjødsle godt, og fekk 23 tdr.

Jeg farstar - det var lile gjødsel til
 både åker og eng, og alligod - når

8888

anfales om her myke Namn der
 kinn avta, og her myke kinn
 der fette, sa bryggen og da sige -
 da vir gar huff med sa munn for
 at der skal 9 maalt i haaren, og vir
 hait det skal og giden, og da og
 minnisk for sam gann, da var
 det koge 3 kyg og 8-10 aar.
 etom arda fette soppas at der gide
 og syti - der syti - till til munn -
 og syne sige her dit also ga - sin
 her sige. Her kinn og gitt a ga -
 No her vir munn hoga hite her
 gitt i kinn og gitt a haaren -
 og at her munn kinn og gitt
 eller da og her fette, so hite
 der same a haaren, og same soppas
 at her an haare a munn av an.
 der kinn myke a sa kyg - munn
 der her sige to lang med munn
 munn da var munn sit soppas munn
 avta kinn munn munn munn
 soppas der da i munn. Her hait
 munn, hait og kinn a haaren
 hait (hait) var so soppas - der vir
 hait 90 vir da var hait, at andre
 soppas var hait og kinn a haaren
 der var hait kinn munn
 der soppas, eller og soppas, og der hait
 der hait kinn, eller soppas var
 av haaren - der hait a haaren 9-10 kinn
 kinn og av haaren - hait a haaren
 her for haaren og var en haaren kinn.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
 da var sin myke - eller sit munn munn eller
 som sit munn

V. Agd.

Nes

NORSK ETNO OG ISK GRANSING
ADR. NORSK FOLKEHEM
BYGDØY

Ver gild og skriv svaret med blyant på same ark.

Tilleggsspørsmål til nr. 5 Vannbæring.

2478

I Tinn i Telemark har ein for eit par mannsaldrar sidan bore vatn på ei lang stong. Ein bar den eine enden over aksla, den andre enden drog ein etter seg på marka. Taret hekk på stonga bak ryggen at den som bar (drog). Ein liten mothake på stonga gjorde at handtaket på bøtta ikkje gleid. Stonga var såpass mjuk at vatnet ikkje skvampla over. Utanom denne opplysninga kjenner ein no denne metoden berre frå Värmland i Sverige. Det kan henda at det tidlegare har vore meir vanleg å bera vatn på denne måten. Hugsar nokon i Dykkar bygd noko om det?

Denne måten å bera vatn på er ganske ukjent heromkring.

Tilleggsspørsmål til nr. 12.

Finst det noko opplysning om at ein brukar eller har bruka fiskebein og fiskehovud til brensel?

Har ein bruka kumøkk til brensel?

Eg har hørt at des er brukt både fiskebein og kumøkk til brensel; men det er lang tid sidan.

Arvid Fodustøl.